

Sak 13/2022 NSMs konseptvalgutredning av nasjonal skyløsning

Behandlingssak

Forslag til beslutning

- NSM oppfordres til å vektlegge Skate sine innspill i det videre arbeidet med KVVU for en Nasjonal skytjeneste.

Presentasjon av saken**Skytjenester i offentlig sektor**

Bruk av skytjenester er en klar trend i det offentlige, på tvers av virksomheter og sektorer. Å gjøre lagring, programmer og tjenester tilgjengelig fra store felles datasentre over nettverk, fremfor å være avhengig av at det leveres fra lokale servere og maskiner, gir økt smidighet og fleksibilitet, og innebærer ofte også en kostnadsreduksjon.

Mange statlige virksomheter velger å kjøpe skytjenester fra store kommersielle og internasjonale selskaper. Allmenne skytjenester er ofte levert fra en sikker infrastruktur og har profesjonelle sikkerhetsmiljøer. Dette bidrar som regel til å øke sikkerhetsnivået for virksomhetene ettersom de da kan fase ut utdaterte IKT-systemer og kvitte seg med «teknisk gjeld».

Avhengighet til leverandører – i fred, krise og krig

NSM er bekymret for den samlede nasjonale avhengigheten til utenlandske skyleverandører og hva denne avhengigheten kan medføre ved potensielle kriser og konflikter. For noen virksomheter bør bruk av skytjenester derfor vurderes opp mot behovet for nasjonal kontroll og nasjonal beredskap. NSM er også bekymret for at samfunnskritiske IKT-tjenester tjeneste-utsettes uten tilstrekkelige risikovurderinger og sikringstiltak, og at data flyttes til utlandet uten tilstrekkelige sikkerhetsfaglige vurderinger. Problemstillinger som f.eks. jurisdiksjon og sikkerhetspolitikk, gjør at bruk av skytjenester fra kommersielle, multinasjonale aktører kan innebære risiko for staten

Problemstillingene rundt bruk av skytjenester har NSM diskutert over flere år og i flere publikasjoner. Gjennom Hurdalsplattformen 2021 ønsket regjeringen å «*utrede opprettelsen av en statlig skyløsning for lagring av offentlige data som helsedata, finansdata og informasjon om innbyggere og infrastruktur*».

Status KVVU Nasjonal Skytjeneste

NSM har fått i oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet (JD) å gjennomføre en konseptvalgutredning (KVVU) for etablering av en nasjonal skytjeneste. Utredningen skal etter opprinnelig plan leveres i desember 2022.

Prosjektet ble etablert januar 2022. NSM hentet da inn ekstern KVVU-faglig ekspertise gjennom en anbudskonkurranse, og valget falt på et konsortium bestående av Menon Economics, Holte Consulting og A-2 Norge. I tillegg deltar flere ressurser fra NSM og vi har noe støtte fra Sopra Steria samt eksterne jurister.

Mandatet for KVVU'en er klart avgrenset til statsforvaltningen, med unntak av SMK, departementene, utenriksstasjonene og DSS. Selv om vi under arbeidet flere ganger har sett «overlapp» mellom statsforvaltningens behov og andre deler av offentlig forvaltning, så er dette ikke kartlagt som en del av denne utredningen. Vi ser imidlertid at en skyløsning som møter statsforvaltningens behov, i fremtiden sannsynligvis også vil kunne utvides til å dekke behov hos andre deler av offentlig forvaltning.

Innledende fase av KVVU-arbeidet fokuserte på problembeskrivelse, behovskartlegging og fastlegging av mål og rammer. En viktig del av dette arbeidet har vært dybdeintervjuer med ulike virksomheter i Statsforvaltningen og en spørreundersøkelse som har gått til 185 virksomheter. I tillegg har prosjektet en bredt sammensatt referansegruppe, hvor flere relevante statlige etater er representert.

I korte trekk kan problemet beskrives som manglende tilgang på skytjenester som kombinerer kostnadseffektivitet og høy funksjonalitet med tilstrekkelig grad av nasjonal kontroll. Som nasjon ønsker vi å sikre beskyttelsesverdige data og tjenester, samtidig som vi fortsetter digitalisering og effektivisering av statlig sektor.

Prosjektet har innhentet en ekstern betenkning rundt juridiske aspekter. Denne betenkningen viste at Arkivloven, Personopplysningsloven og Forvaltningsloven kan legge begrensninger på hvor data kan lagres og behandles. Videre at Anskaffelsesregelverket og Sikkerhetsloven kan legge begrensninger på hvordan leverandører kan involveres i utvikling og drift av en nasjonal skytjeneste.

De fire første kapitlene i KVV-rapporten ble levert JD for innspill og kommentar 1. juni 2022. Neste steg i KVV prosessen har vært å identifisere ulike alternative konsepter, og å underbygge disse med oppdatert markedsinformasjon og data fra leverandørindustrien. Prosjektet har gjennomført en RFI mot aktuelle leverandører og gjennomført flere dialogmøter med relevante aktører.

Hva gjør andre land med nasjonale skytjenester

Flere av våre nærmeste naboland har aktiviteter knyttet til nasjonale skytjenester. Sverige har foreløpig ikke etablert en statlig tjeneste, men gjennomført flere utredninger og avklaringer. Danmark har etablert en «GovCloud» som driftes av StatensIT og gir mulighet for å plassere applikasjoner i en offentlig eid og driftet skytjeneste. Tyskland har etablert «Bundescloud» som er en lukket skytjeneste som utvikles, eies og driftes av staten. England har sin «G-cloud» som bidrar til å gjøre anskaffelser enklere med standardiserte rammeavtaler og godkjenning av leverandører.

Konseptene

Vi identifiserte innledningsvis en bruttoliste med 13 alternative konsepter. Disse spenner fra ytterpunktene det rent regulatoriske over til en full statlig implementasjon som omfatter fysiske datasentre og egen driftsorganisasjon. Mellom disse ytterpunktene finner vi flere varianter som innebærer ulike grader av et offentlig/privat samarbeide. De ulike konseptene kan grupperes:

- 1) Bruk av skytjenester for statlige virksomheter reguleres
- 2) Gjenbruk av en eller flere eksisterende løsninger
- 3) Statlig drevet «skydatasentral» med ulike tjenestenivåer
- 4) Privat drevet skyløsning, statlig tjenestekjøp
- 5) Allmenn skyløsning

Prosjektet har nå gjort et nedvalg til 5 alternativer som så tas med inn i alternativanalysen. Beskrivelsen rundt dette utgjør Mulighetsstudien, som ble levert JD i en foreløpig versjon 23.september. Denne vil også bli presentert i møtet 12. oktober.

Til diskusjon i Skate

- Hvilke synspunkter og innspill har Skate til de ulike konsepter?
- Hvilke råd vil Skate gi for det videre arbeid?

Et mulig videre forløp (etter KS1) vil være et prosjekt for å realisere en Nasjonal skytjeneste

- Hva tenker Skate vil være en hensiktsmessig organisering?

Vedlegg: Presentasjon Skate – KVV Nasjonal skytjeneste

Saken vil bli framlagt av Harald Næss, Seksjonssjef ved Nasjonalt Cybersikkerhetssenter i NSM. Saksframlegget er utarbeidet av KVV-prosjektet i NSM. Oslo, 26.09.2022